

Vergaderjaar 2021–2022

29 861

Arbeidsmigratie en sociale zekerheid

Nr. 76

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 december 2021

Met deze brief geef ik invulling aan de motie van het lid Ceder c.s. (Kamerstuk 29 861, nr. 72) betreffende de aanvraagprocedure voor DigiD voor EU-arbeidsmigranten. Daarnaast ga ik in op spoedmaatregelen in verband met grote drukte aan de DigiD-balies.

De motie stelt dat de huidige aanvraagprocedure voor DigiD voor EU-arbeidsmigranten momenteel ontoereikend is, waardoor zij geen gebruik kunnen maken van essentiële maatschappelijke voorzieningen. Uw Kamer verzocht het kabinet om een plan van aanpak voor het toegankelijk maken van de aanvraagprocedure. Uw Kamer vroeg hierbij ook VNG te betrekken.

Het is voor EU-arbeidsmigranten al mogelijk een DigiD te verkrijgen, en daarmee gebruik te maken van de maatschappelijke voorzieningen waar in de motie naar gerefereerd wordt. De huidige aanvraagprocedure voor DigiD voor EU-arbeidsmigranten kan wel toegankelijker gemaakt worden. Het kabinet heeft in de reactie op de aanbevelingen van het Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten al toegezegd de toegankelijkheid te verbeteren. Daarnaast moet de informatievoorziening aan arbeidsmigranten over de aanvraagprocedure en het gebruik van DigiD verbeterd worden.

Voor ik op het plan van aanpak in ga, schets ik de huidige situatie.

Huidige aanvraagprocedure DigiD voor EU-arbeidsmigranten

Er zijn twee situaties mogelijk. Een EU-arbeidsmigrant kan in de BRP geregistreerd staan als ingezetene van Nederland (inwoner van een Nederlandse gemeente, met een woonadres in Nederland) of als niet-ingezetene (met een adres in het buitenland). Voor de EU-arbeidsmigrant die als inwoner van een Nederlandse gemeente staat geregistreerd, geldt de reguliere aanvraagprocedure waarbij de active-

ringscode naar het geregistreerde Nederlandse adres wordt verstuurd. In de tweede situatie is er geen Nederlands adres, en moet de activeringscode worden opgehaald aan een van de DigiD balies. In Nederland zijn er bij 11 gemeenten balies voor ingericht, daarnaast zijn er balies in het buitenland. Tot in 2020 konden alleen niet-ingezetenen met de Nederlandse nationaliteit bij deze balies terecht, maar tegenwoordig is het ook mogelijk met een EER-nationaliteit, en daarmee ook voor EU-arbeidsmigranten.

Dit betekent dat in principe iedere EU-arbeidsmigrant die ingeschreven staat in de BRP (als ingezetene of als niet-ingezetene) een DigiD kan verkrijgen. Voor EU-arbeidsmigranten die als niet-ingezetene staan ingeschreven, betekent het wel een extra gang naar een balie, veelal in een andere gemeente dan de gemeente waar ze hun inschrijving in de BRP hebben gedaan.

Spoedmaatregelen

Op dit moment speelt daarbij ook nog dat er grote drukte is aan de DigiD-balies, waardoor het weken kan duren voor men er terecht kan. Dat betekent weer dat bijvoorbeeld de Nederlandse CoronaCheck-app voor veel EU-arbeidsmigranten niet direct bruikbaar is, want daarvoor is een DigiD nodig.

De ministeries van BZK en VWS en gemeenten zijn in overleg over mogelijkheden om de druk op de DigiD-balies op korte termijn te verlichten en de wachttijden voor aanvragers te verkorten. In Haarlemmermeer heeft dit al geleid tot een uitbreiding van de capaciteit van de balie op Schiphol. Er wordt daar deze maand een extra loket geopend speciaal voor uitgifte DigiD's aan niet-ingezetenen.

Daarnaast is BZK in overleg met enkele gemeenten om op korte termijn ook DigiD's te gaan uitgeven. Logius is bezig met voorbereidingen.

Plan van aanpak verbeteren toegankelijkheid

In de nieuwe structurele aanpak staan twee zaken centraal. Ten eerste moet het proces voor aanvraag als niet-ingezetene gemakkelijker gemaakt worden. Ten tweede is betere informatievoorziening en hulp bij zowel de aanvraag als het gebruik van DigiD nodig.

Aan het verbeteren van het aanvraagproces wordt als volgt gewerkt:

- Streven is de aanvraag van DigiD tegelijkertijd te kunnen laten plaatsvinden met de registratie in de BRP als niet-ingezetene aan een van de 19 RNI-loketten. De Rijksdienst voor Identiteitsgegevens werkt aan aanpassingen om dat mogelijk te gaan maken.
- Ik wil dit begin 2022 gaan testen bij een van de balies waar nu zowel inschrijving in de BRP als niet-ingezetene, als uitgifte van activeringscodes DigiD plaats vindt. Ik heb daarover ook overleg met de VNG.
- Zoals ik in de antwoorden op vragen van de commissie over het verbeterplan van de registratie van arbeidsmigranten in de BRP¹ heb gemeld, streef ik ernaar dat in de zomer van 2022 begonnen gaat worden met het registreren van tijdelijke verblijfsadressen van niet-ingezetenen. Ik laat dan onderzoeken of en hoe deze adressen gebruikt kunnen gaan worden in het aanvraagproces voor DigiD. Streven is de adressen te gaan gebruiken voor het versturen van de activeringscode zoals dat ook voor inwoners gebeurt, waardoor geen gang naar een balie meer nodig is.

¹ Kamerstuk 27 859, nr. 153.

- Op dit moment loopt er via Buitenlandse Zaken een pilot DigiD videobellen om de dienstverlening in het buitenland digitaal aan te bieden. Onderzocht wordt of deze dienstverlening ook breder ingezet kan worden.

Door de Europese verordening eIDAS kunnen nationale inlogmiddelen van andere landen gebruikt worden om in te loggen bij Nederlandse overheidsorganisaties. Op termijn zal daardoor de behoefte van niet-ingezetenen met EER-nationaliteit aan DigiD sterk afnemen. Landen waaruit veel arbeidsmigranten afkomstig zijn, waaronder Polen en Roemenië, hebben echter nog geen Europees erkende inlogmiddelen. De komende jaren blijft toegang tot DigiD voor hen dus sowieso nog nodig. De stip op de horizon is echter dat EU-burgers hun nationale inlogmiddel kunnen gaan gebruiken.

De volgende maatregelen om de informatievoorziening te verbeteren zijn of worden begin volgend jaar genomen:

- Informatie over het proces op de website DigiD.nl is inmiddels verbeterd. Het aanvraagproces op de site is aangepast, zodat de persoon wordt doorgeleid naar het juiste proces als onterecht het proces voor ingezetenen dan wel voor niet-ingezetenen is opgestart. Verwarring over welk proces gevolgd moest worden (bijvoorbeeld omdat iemand niet weet hoe hij in de BRP staat ingeschreven, als ingezetene of als niet-ingezetene) leidde tot mislukte aanvragen.
- Workinnl.nl, de website met informatie in diverse talen speciaal gericht op doelgroep EU-arbeidsmigranten, wordt uitgebreid met informatie over DigiD. BZK werkt hierbij samen met het Ministerie van SZW.

Verband met correcte registratie: tijdig inschrijven als ingezetene

Tot slot. Het beter toegankelijk maken van de aanvraagprocedure voor DigiD voor EU-arbeidsmigranten is belangrijk. Nog belangrijker is dat EU-arbeidsmigranten, als zij voor langere tijd in Nederland komen om te werken en verblijven, tijdig als inwoner van een Nederlandse gemeente worden geregistreerd. Langdurig niet-ingezetenschap terwijl iemand wel in Nederland verblijft is onwenselijk, omdat de EU-arbeidsmigrant dan niet alleen bij de aanvraagprocedure voor DigiD, maar ook in vele andere processen problemen kan ondervinden. Over de stand van zaken van de aanpak van verbeteren van registratie van arbeidsmigranten wordt u door het Kabinet geïnformeerd via de Jaarrapportage arbeidsmigranten die dit jaar aan de Tweede Kamer zal worden gezonden.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops